SPECIALIZAČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ PRO VŠEOBECNÉ SESTRY A PORODNÍ ASISTENTKY V KOMUNITNÍ PÉČI E-LEARNINGEM

Specialized education for nurses and midwives involved in community care by e-learning

Sylva Bártlová, Marie Marková

11: 1–270, 2009
ISSN 1212-4117

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, katedra ošetřovatelství
Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, Brno

Summary

Based on the international project „E-learning in community care“, a special correspondence educational programme is being prepared for nurses and midwives involved in the community care. This project is implemented within the programme Leonardo da Vinci with cooperation of partners from Slovakia, Hungary, Poland and France. The programme prepared will be subjected to pilot testing in groups of 30 nurses and 30 midwives in the Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia. Based on the analysis, which was implemented among the above listed countries, it is possible to consider that in these countries the community care is being developed at about the same level and that there are no educational programmes, which could provide effective preparation of staff members in this field. Thus, there is a realistic assumption for mutual combination of the study and subsequent recognition of the specialty in the field of the community care. The project reacts to the absence of educational programmes in the field of providing services aimed at support and maintenance of individual and community health. The target is the possibility to provide the natural combination and interconnection with the module arrangement of the specialized education in the community care and simultaneously to offer a suitable alternative for students, who cannot attend the regular form of the teaching process.

This is the field of healthcare, to which high attention is being paid in a number of advanced countries because of its undoubtedly enormous social importance. Thus, it is necessary to prepare an educational programme for nurses and midwives in a form providing its efficacy and simple admission for everybody. One of possibilities is the implementation of the educational programme by the e-learning form.

Key words: e-learning – community care – nurses – midwives

Souhrn

Na základě mezinárodního projektu „E-learning v komunitní péči“ je připravován distanční specializační vzdělávací program pro sestry a porodní asistentky v komunitní péči. Tento projekt je realizován v programu Leonardo da Vinci a spolupracují na něm partneři ze Slovenska, Maďarska, Polska a Francie. Struktura vzdělávacího programu má modulární uspořádání. Připravovaný program bude pilotně testován na třiceti sestrách a třiceti porodních asistentkách v České republice, Maďarsku, Polsku a na Slovensku. Na základě analýzy, která byla provedena mezi výše uvedenými státy, lze říci, že komunitní péče se v těchto zemích vyvíjí zhruba na stejné úrovni a neexistují vzdělávací programy, které by pracovníky v této oblasti efektivně pro tuto práci připravovaly. Proto je reálný předpoklad plošné návaznosti a vzájemné prostupnosti studia a následných uznávání specializací v oblasti komunitní péče. Projekt reaguje na absenci vzdělávacích programů v oblasti poskytování služeb zaměřujících se na podporu a udržení zdraví u jedince a komunity. Specifickým cílem je vytvořit přirozenou návaznost a propojenost s modulovým způsobem specializačního vzdělávání v komunitní péči a zároveň nabídnout vhodnou alternativu pro studenty, kteří nemohou absolvovat běžnou formu výuky.

Jedná se o oblast zdravotní péče, které je v řadě vyspělých zemích věnována vysoká pozornost pro její nesporně velký společenský význam. Je proto potřeba připravit vzdělávací program pro všeobecné sestry a porodní asistentky takovou formou, aby byl efektivní a jednoduše dostupný pro všechny. Jednou z možností je realizovat vzdělávací program formou e-learningu.

Klíčová slova: e-learning – komunitní péče – sestry – porodní asistentky

ÚVOD

V současné době roste v České republice snaha podporovat rozmanitost vzdělávacích forem, proto se realizátoři projektu rozhodli vytvořit distanční formu specializačního vzdělávání komunitní péče formou e-learningu. Distanční vzdělávání má určité výhody jak ze strany studujícího, tak i ze strany vyučujícího a vzdělávací instituce. Jde o dostupnost, neboť účastníkem distančního studia se může stát každý nezávisle na vzdálenosti mezi místem jeho bydliště či pracoviště a umístěním vzdělávací instituce. Hlavní výhodou distanční formy studia je jeho časová a prostorová asynchronnost, neboť student věnuje studiu přesně tolik času, kolik potřebuje, a na místě, které mu vyhovuje. Převážnou část studia si může individualizovat, tzn. přizpůsobit svým učebním potřebám. Nabídka pomůcek ke studiu bývá bohatá, např. studijní materiály, které jsou upravené tak, aby co nejlépe umožňovaly samostatné studium. Dále jsou to nízké finanční nároky na studenta (nulové náklady na ubytování a stravování), ale i pro tutora (nízké pracovní úvazky tutorů). Nezanedbatelné jsou rovněž nízké provozní náklady na učebny.

REALIZACE PROJEKTU

Realizátoři projektu se snaží poskytnout sestrám a porodním asistentkám příležitost k získání kompetencí potřebných pro uplatnění v jejich pracovním životě. Záměrem projektu je koncipovat specializaci komunitní péče modulovým způsobem a jednotlivé moduly připravit pro e-learningovou formu studia, aby studenti měli možnost se co nejefektivněji vzdělávat. Vzdělávací systém realizovaný metodou e-learningu nabízí moderní způsob studia, který je vysoce flexibilní z hlediska časových i materiálních zdrojů, představuje vysokou dostupnost a zaručuje jednoduchou a přímou komunikaci s lektorem. Zajistí tak větší transparentnost a využitelnost vzdělávacího programu nejen v České republice, ale i v ostatních státech. Záměrem projektu je vytvořit inovativní vzdělávací program, který bude aktuálně a flexibilně reagovat na skutečnou poptávku ze strany všeobecných sester a porodních asistentek.

Cílovou skupinou projektu jsou všeobecné sestry a porodní asistentky, vzdělávané na úrovni středoškolského, vyššího školství i na akademické úrovni (DiS., Bc., Mgr.).

Tyto sestry mohou po získání specializované způsobilosti pracovat v oblasti péče podle příslušného zaměření vzdělávacího programu (novorozenci, děti a dorost, mladší věkové skupiny, péče o ženu, klienti vyšších věkových skupin, klienti s poruchou duševního zdraví apod.).

Základní a odborný modul je pro všechny studující povinný. Je zaměřen na roli specializované sestry v komunitní péči. Jeho témata se týkají etiky, managementu lidských zdrojů, pedagogických otázek v práci zdravotníků, legislativy, poradenských služeb, primární, sekundární a terciární prevence poskytované v přirozeném sociálním prostředí.

Speciální moduly jsou velmi úzce specifikovány. Vzdělávací program pro sestry i porodní asistentky obsahuje soubor 4 výběrových speciálních modulů.

Pro všeobecné sestry jsou navrženy moduly, které jsou zaměřeny na práci komunitní sestry v domácí péči, péči o rodinu, péči o seniory a prevenci pracovních rizik.

Vzdělávací program pro porodní asistentky v komunitní péči poskytuje možnost zaměřit se na specifickou činnost porodní asistentky v péči o rodinu, v prevenci pracovních rizik, na poradenství při kojení a ultrazvukovou diagnostiku.

Se stoupajícími nároky na měnící se kompetence sester a porodních asistentek dochází ke změnám v jejich pracovních náplních, je proto třeba věnovat velkou pozornost jejich vzdělávání a přípravě kvalitních vzdělávacích programů.

Ve sféře dalšího vzdělávání existují v současné době v České republice právní předpisy, které připravily podmínky pro rozvoj nového typu specializačního vzdělávání – komunitní sestry. Z nařízení vlády číslo 463/2004 Sb., stanovující obory specializačního vzdělávání pro všeobecné sestry a porodní asistentky, vyplývá možnost specializovat se v oblasti komunitní péče. Vyhláškou MZ ČR 424/2004 Sb., která navazuje na zákon 96/2004 Sb., jsou konkretizovány činnosti všeobecných sester a porodních asistentek v oblasti komunitní péče. V § 52 Komunitní sestra – jsou uvedeny činnosti, které vykonává komunitní sestra při poskytování primární péče, integrované péče a preventivně zaměřené ošetrovateľské péče o jednotlivce a skupiny osob ve vlastním sociálním prostředí. Tato skupina může být vymezena zejména spo-

lečným sociálně-kulturním prostředím, územím, věkem, zdravotním stavem nebo rizikovými faktory. Komunitní ošetřovatelství je také zahrnuto v koncepci ošetřovatelství.

Obdobné pozitivní změny lze sledovat i ve Slovenské republice, kde v nařízení vlády 322/2006 Sb., o způsobu dalšího vzdělávání zdravotnických pracovníků v soustavě specializovaných oborů a certifikovaných pracovních činnostech, v § 9 Soustavy specializačních oborů ods. (2) Specializační obory pro zdravotnické pracovníky v kategoriích sestra, porodní asistentka jsou zařazené specializační obory pro sestry: ošetřovatelská péče v komunitě, ve společných certifikovaných pracovních činnostech: ošetřovatelská péče o diabetiky, ošetřovatelská péče v multikulturních komunitách a péče o drogově závislé. Tyto legislativní normy umožňují sestrám, ale i porodním asistentkám získat kvalifikaci pro vykonávání komunitní péče.

V roce 2005 byla provedena analýza zdravotnických systémů a postavení komunitní péče v jednotlivých partnerských zemích (Slovensko, Polsko, Maďarsko). Analýza komunitní péče ukázala, že ve státech Visegrádské čtyřky je tato péče přibližně na stejné úrovni a že neexistují v těchto zemích žádné vzdělávací programy, které by efektivně připravovaly pracovníky na jejich úkoly. Každá země má samozřejmě svá specifika v oblasti vzdělávání v komunitní péči. Například v Maďarsku je péče o ženu v mateřství a péče o děti poskytována návštěvními sestrami (health visitors). I když v některých aspektech se komunitní péče v jednotlivých zemích mírně liší, z velké části je řešená problematika velmi podobná.

Jde o oblast zdravotní péče, které je v řadě rozvinutých zemí věnována značná pozornost pro její nepochybně vysoký společenský význam. Na základě této analýzy byl stanoven cíl tohoto projektu.

I když jsme si vědomi některých nevýhod e-learningu, např. závislost i na technologiích, vysokých počátečních nákladů – nákup technologií, zaškolení tutorů, autorů textů apod., přesto jsme přesvědčeni o velkých výhodách tohoto studia, jimiž jsou:

- flexibilita – možnost kombinace velkého množství modulů;
- možnost zapojení velkého počtu studentů, bez dalšího výrazného zvyšování nákladů;

- dostupnost – účastníci mohou pracovat téměř kdekoli a v jakémkoliv čase;
- celkově nižší náklady na studium (cestovné, tištěné dokumenty, potřeba vybírat si dovolenou atd.);
- aktuálnost – velmi snadná změna obsahu textů či jiných materiálů;
- usnadnění administrativní práce – velká část administrativy probíhá automaticky;
- podpora znalostí informačních technologií.

Připravovaný program bude pilotně testován na třiceti všeobecných sestrách a třiceti porodních asistentkách v České republice, Maďarsku, Polsku a na Slovensku a následně nabídnut vzdělávacím organizacím k možné realizaci.

ZÁVĚR

Projekt předpokládá zajištění vysokého stupně prostupnosti a flexibilní použitelnosti získaných znalostí a dovedností nejen pro studenty v ČR, ale rovněž pro studenty partnerských zemí projektu (Polsko, Maďarsko, Slovensko) v případě profesionálního uplatnění. Pro studující může být zařazení e-learningu do specializačního vzdělávání určitým řešením, neboť přináší výraznou časovou, personální i finanční úsporu.

LITERATURA

- BÁRTLOVÁ, S.: *Analysis of the community nursing*. Brno: NCO NZO, 2005, 12 s.
- GAZDÍKOVÁ, V.: *Základy distančního elektronického vzdělávání*. 1. vyd., Trnava: Pedagogická fakulta Trnavské univerzity, 2003, 64 s.
- POŠKUBKOVÁ, J., POSPÍŠIL, J.: *Didaktika distančního vzdělávání v prostředí vysoké školy*. 1. vyd., Olomouc: UP v Olomouci, 2006, 150 s.
- PRŮCHA, J.: *Akreditace v distančním vzdělávání*. 1. vyd., Olomouc: Centrum distančního vzdělávání UP, 2003, 58 s.
- Strategické dokumenty pro všeobecné sestry a porodní asistentky (2). Praha: Ministerstvo zdravotnictví, 2002, 271 s.

* Tento projekt je finančně podporovaný Evropskou komisí. Toto sdělení vyjadřuje pouze názory autora a komise neodpovídá za žádné další využití informací v něm obsažených.

GŘ pro vzdělávání a kulturu

Program celoživotního učení

Sylva Bártlová a Marie Marková
bartlova@zsf.jcu.cz, markova@nconzo.cz